

Arşivcilikte Güncel Konular

Current Issues in Archival Studies

Burcu AYDEMİR ŞENAY

Makale Bilgisi / Article Information

Bu makaleye atıf yapmak için / To cite this article:

Aydemir Şenay, B. (2024). Arşivcilikte güncel konular. *Bilgi Dünyası*, 25(2), 498-503.
doi: 10.15612/BD.2024.765

Makale türü / Paper type: Kitap Tanıtımı / *Book Review*

DOI: 10.15612/BD.2024.765

Geliş Tarihi / Received: 02.08.2024

Kabul Tarihi / Accepted: 30.09.2024

Elektronik Yayınlanma Tarihi / Online Published: 25.12.2024

İletişim / Communication

Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği / *University and Research Librarians Association*

Posta Adresi / *Postal Address:* Marmara Sok. No:38/17 06420 Yenışehir, Ankara, Türkiye.

Tel: +90 312 430 03 61; Faks / *Fax:* +90 312 430 03 61; E-posta / *E-mail:* bilgi@bd.org.tr

Web: <https://bd.org.tr>

Arşivcilikte Güncel Konular

Editörler İshak Keskin, Ceyhan Güler, Sinan Sümbül.
İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2023, 248 s.
ISBN: 978-625-8375-70-1

Burcu AYDEMİR ŞENAY*

Öz

Bu çalışmada, "Arşivcilikte Güncel Konular" başlıklı kitabın incelenmesi amaçlanmıştır. Kitap, arşivcilik alanında yaşanan ve/veya yaşanabilecek gelişmelerin, günümüz koşullarına göre değerlendirilmesini içeren, arşivcilikle ilgili güncel konuların kuramsal ve uygulamalı araştırmalarla desteklediği sekiz farklı bölümden oluşmaktadır. Eser, arşivcilik alanıyla ilgili benzer konularda araştırma yapmak isteyen, içerdiği bölümlerde ele alınan konulara ilgi duyan ve bilgi sahibi olmak isteyen araştırmacılar açısından önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

Anahtar sözcükler: Arşiv, Arşivcilik, Arşiv araştırmaları, Güncel araştırmalar.

* Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, burcu.senay@atauni.edu.tr

Current Issues in Archival Studies

*Editors İshak Keskin, Ceyhan Güler, Sinan Sümbül.
İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2023, 248 p.
ISBN: 978-625-8375-70-1*

Burcu AYDEMİR ŞENAY*

Abstract

This study aims to review the book titled "Current Issues in Archival Studies". The book consists of eight different studies that include the evaluation of the developments experienced and/or potential in the field of archiving according to today's conditions and that support current issues related to archiving with theoretical and applied research. The book can be considered an important resource for researchers who wish to conduct research on similar topics related to the field of archiving are interested in the subjects covered in its studies and want to gain knowledge.

Keywords: Archive, Archiving, Archival studies, Current research.

* Asst. Prof. Dr., Atatürk University, Department of Information and Records Management,
burcu.senay@atauni.edu.tr

“Arşivcilikte Güncel Konular” başlıklı eser, İshak Keskin, Ceyhan Güler ve Sinan Sümbül’ün editörlüğünde hazırlanmıştır. Eser, arşivcilik konusu ile ilgili sekiz farklı bölümünden oluşmaktadır. Kitabın, Mehmet Torunlar tarafından kaleme alınan “Arşivcilik Mesleğinin ve Paradigmasının Dönüşümü” (s. 1-42) başlıklı ilk bölümünde, arşivcilik eğitimi ve alanda görev yapan arşivcilerin eğitimi vb. gibi konulara değinilmiştir. Ayrıca geleneksel arşivciliğin günümüz koşullarına göre değerlendirilmesinde yeni bir modele gereksinim duyulması noktasında farkındalık oluşturulmasına yönelik kuramsal bir çalışma hazırlanmıştır. Çalışmada, teknolojinin ve getirilerinin hızla gelişip, değiştiği günümüzde arşivcilik mesleği ile belge ve arşiv yöneticilerinin karşılaşabileceği güçlükler ve bu güçlüklerle bağlı meslek açısından yaşanabilecek köklü değişikliklere dikkat çekilmiştir. Bu doğrultuda atılacak ilk adımın mesleğin, mevcut ve gelecek koşullara yönelik biçimlendirilmesinde eğitim programlarının içeriği ve modeli üzerinden yürütülmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Eserin, “Diplomatik Arşivler: Kuramsal Bir Değerlendirme” (s. 45-74) başlıklı ikinci bölümü, Yaşar Demir, İshak Keskin ve Muhammet Hanefi Kutluoğlu tarafından hazırlanmıştır. Bölümde, diplomatik arşivlerin ortak kültürel hafıza merkezi olarak kültürel miras bakımından önemine değinilmiştir. Bu bağlamda diplomatik arşivlerin, bilgi edinme hakkı kapsamındaki işlevleri başta olmak üzere diplomatik arşivlerde bulunan belgelerin araştırılması konusunda değerlendirmeler yapılmıştır. Buna ek olarak diplomatik arşivlerde bulunan belgelerin içerik doğruluğu, tahrifat problemleri, orijinaliği hakkında sorunları da ele alınmıştır. Her belgenin mutlak bilgi içermeyeceğinin yanı sıra siyasî bir gaye ile suni biçimde oluşturulmuş olabileceğini vurgulayan yazarlar, diplomatik arşivlerin tüm sorunlarının yanında araştırmacıların sıklıkla kullanmak istediği arşivler olduğunu bu nedenle diplomatik arşivlerin buna göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Kitabın, Fatih Rukancı ve Hakan Anameriç tarafından hazırlanan “Arşivcilikte Değerleme ve Seçme: Arşivsel Değer” başlıklı üçüncü bölümünde (s. 77-95), belge ve belge gruplarının arşivlerde bulunma nedenini açıklayabilmek amacıyla değerlendirme ve seçme yapılması gerektiği, bunun da arşivsel değer ve arşivsel değer bileşenleri ile yapıldığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak değerlendirme ve seçme kavramları incelenmiştir. Arşivsel değer kavramı analiz edilerek, arşivsel değer bileşenleri olan “sanatsal değer”, “entelektüel değer”, “hukukî ve idarî değer” ve “kültürel değer” bileşenleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Seval Aktaş tarafından kaleme alınan “Türkiye’de Ayıklama ve İmha Uygulamaları Konusunda Mevzuata Dayalı Zorluklar” başlıklı eserin dördüncü bölümünde (s. 99-132), öncelikle konuya ilişkin kavramsal ve tarihsel bir değerlendirme yapılmıştır. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı’nın evrak saklama sürelerine ilişkin çalışmalara değinen Aktaş, dosya planı ve standart dosya planı çalışmalarını da değerlendirmiştir. Ayrıca ayıklama ve imha işlemlerinin yasal

düzenlemeden yoksun bırakıldığını bu nedenle fiili zorluklar ile karmaşıklık yaşandığını belirterek konuya yönelik öneriler sunmuştur.

Kitabın beşinci bölümü olan “*Türkiye’de Kamu Kurum Arşivlerinin Yönetimi: Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne Dayalı Bir Değerlendirme*” bölümü (s. 135-159), Malik Yılmaz tarafından hazırlanmıştır. Bölümde, Türkiye’de kamu kurum arşivlerine yönelik yürürlükteki mevzuat, yönetim ve karar verme süreci ile birlikte ele alınmıştır. Bu bağlamda yönetim kavramının kuramsal olarak incelenmesi, işlevleri ve mevzuatla ilişkisi değerlendirilmiştir. Aynı zamanda Türkiye’de arşiv hizmetlerine yönelik mevzuata yer verilmiştir. Bölümde, 2018 yılında çıkarılan 11 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin ilk dokuz maddesi analiz edilmiştir. Söz konusu dokuz maddenin yönetim süreci ve karar verme işlevi bağlamında kamu kurum arşivleri üzerinde etkisinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmada, kurumların ve yöneticilerin mevzuata uygun politikalar ve prosedürler geliştirerek denetim süreci kurması gerektiği belirtilmiştir. Aynı zamanda yöneticilerin, ilgili kurumun faaliyetlerini mevzuata uygun bir şekilde yürütmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

“*Ulusal Arşivlerde Dijital Koruma Politikaları ve Stratejileri*” (s. 163-181) başlıklı eserin altıncı bölümü Tolga Çakmak tarafından hazırlanmıştır. Bölümde, dijital arşiv materyalinin kalıcılığının sağlanabilmesi amacıyla yürütülen dijital koruma uygulamalarına yönelik süreç içerisinde karşılaşılan ve/veya karşılaşılabilecek sorunlar, dijital korumanın temel işlevleri, dijital koruma teknikleri ve stratejileri literatürde bulunan farklı kaynaklar ile kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte Avustralya, Amerika, Kanada ve Birleşik Krallık ulusal arşivlerinin dijital koruma politikaları ve stratejileri ele alınmıştır. Ulusal arşivlerin söz konusu ülkelerde bulunan dijital koruma politikalarına ve stratejilerine bağlı olarak dijital ortamdaki faaliyetlerinin yürütülmesine yönelik girişimlerde bulunduğundan söz edilmiştir. Bu bağlamda çalışmada, dijital koruma politikalarının ve stratejilerinin geliştirilmesinde kurumun tamamını içeren analizlerin yapılması, tüm paydaşların sürece dâhil edilmesi, üst yönetim seviyesinde sahiplenilmesinin önemi vurgulanmıştır. Geliştirilen politikaların ve stratejilerinin uygulanabilirliğinin ise düzenli olarak gözden geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Eserin Şahika Eroğlu tarafından hazırlanan “*Açık Veri Kullanımı ve Üst Veri Kalitesi Değerlendirme*” (s. 185-204) başlıklı yedinci bölümünde, açık veri kullanımı ve açık veri portalleri yapısına bağlı olarak portallerde üst veri kalitesinin değerlendirilmesine yönelik yaklaşım ve uygulamalar literatüre dayalı bir kuramsal yaklaşımla ele alınmıştır. Açık verinin uygulama alanlarının artmasına yönelik konuya ilişkin çeşitli sorunların da var olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda verinin, kullanıcılar tarafından keşfedilebilir olmasının önemine değinilmiştir. Açık veriden beklenenin, verinin kullanımı olduğu bu nedenle açık veri yayıncılarının verileri doğru ve kapsamlı üst veri ile tanımlamaları gerektiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla kalite sorunu olan üst verilerin açık verinin

kullanımını etkileyeceği belirtilmiştir. Sonuç olarak, gelecek araştırmalarda açık veri portallarında üst veri kalitesi değerlendirme yaklaşımlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Eserin "*Arşivcilikte ve Belge Yönetiminde Konu Modellemesi: Gizli Dirichlet Ayrımı Tabanlı Analiz*" (s. 207-232) başlıklı sekizinci ve son bölümü, çalışmanın aynı zamanda editörleri de olan Ceyhan Güler, İshak Keskin ve Sinan Sümbül tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmada, arşivcilik alanında akademikyönelimleri tespit edebilmek amacıyla Türkiye'de Bilgi ve Belge Yönetimi alanında arşivcilik ve belge yönetimi konularında tamamlanmış lisansüstü tezlerine Gizli Dirichlet Ayrımı (GDA) uygulanmıştır. Bu doğrultuda konuya ilişkin kuramsal altyapının detaylı incelendiği araştırma, GDA uygulaması, YÖK Ulusal Tez Merkezi ile üniversite tez kataloglarından Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinde hazırlanan arşivcilik ve belge yönetimi konularıyla ilişkili 1987-2022 yılları arasında tamamlanan 243 tez özetleri üzerinden yürütülmüştür. Söz konusu çalışma, Gibbs Sampling algoritması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda arşivcilik ve belge yönetimi konusunda önemli konu başlıklarının belirlenebildiği anlaşılmaktadır. Günümüz koşullarına bağlı olarak ve hızlı artan bilgi miktarı da göz önüne alındığında bilginin yönetimi ve gereksinim duyulan bilgiye erişim daha da önemli hale gelmektedir. Bu noktada konu modelleme, bilgi ve belgeye erişim noktasında her alanda olduğu gibi arşivcilik ve belge yönetimi alanlarında da kullanımı gerekli hale gelmiştir. Bu doğrultuda, arşivcilik ve belge yönetimi alanında çalışma yapan ve/veya yapacak olan araştırmacılara, ilgili alanlarda önemli konu başlıklarını ve araştırma yönelimlerini sunması açısından önemlidir.

Arşivcilik alanında sekiz farklı çalışmanın yer aldığı eserin, alana ilişkin hem kuramsal hem de uygulama ve örneklerle ele alınan güncel çalışmalar ile araştırmacılara destek olmasının yanında literatüre de geniş katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Keskin, İ., Güler, C. ve Sümbül, S. (Ed.). (2023). *Arşivcilikte güncel konular*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.